

10. Cosmopolitanism. [електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.absoluteastronomy.com/topics/Cosmopolitanism>.
11. Toulmin St. Cosmopolis. The Hidden Agenda of Modernity. – Chicago, 1992. – P. 68.
12. Философия: Энциклопедический словарь / под редакцией А. А. Иванова. – М. : Гардарики, 2004. – 1072 с.

Козуб О. А. Космополис как абсолютная цель реализации принципа космополитизма.

В статье на основе тенденций современности анализируется возможность создания Мирового государства – Космополиса, которое стало бы оптимальным решением в упорядочивании межгосударственного существования. Также представлен механизм его функционирования и необходимые трансформации для реализации предложенной концепции.

Ключевые слова: Космополис, космополитизм, государство, мировое гражданство.

Kozub O. Cosmopolis as an absolute idea of Cosmopolitanism principle.

In the article possibility of creation of the World state – Cosmopolis is analysed on the basis of tendencies of contemporaneity, which would become an optimum solution in arrangement of intergovernmental existence. The mechanism of its functioning and necessary transformations are also presented for realization of the offered conception.

Keywords: Cosmopolis, Cosmopolitanism, state, world citizenship.

Акопян В. Г.

ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

У статті аналізується антропологічний контекст екологічної проблеми; екобезпечний розвиток розглядається як основа і принцип життєствердження і саморозвитку особистості.

Ключові слова: особистість, екологічна проблема, антропологія, людина, культура, освіта, виховання.

Сучасна цивілізація переживає кризу, в основі якої – глобальна криза культури, яка є результатом вичерпаності можливостей її розвитку у відчужених формах. Але при цьому культура оцінюється як засіб творчої самореалізації кожного члена суспільства і арсенал суспільних нововведень. Звідси прагнення виявити потенціал

культури, її внутрішні резерви, можливості активізації в ім'я розвитку як особистості, так і суспільства. Для цього потрібна наявність світоглядних, соціальних, моральних і естетичних ідеалів, реалізація яких є неможливою без інтелекту, волі і свободи.

Мета статті – довести важливість формування екологічної свідомості в умовах сучасної екологічної проблеми.

Особистість соціокультурна за своєю сутністю, але індивідуально неповторна за способом свого існування. Однак тільки асиміляція культурних цінностей ще не вирішує проблеми, в цьому споживацько-пасивному вимірі людина проявляє себе лише як об'єкт культурно-історичного процесу. А ось щоб культура була саме процесом, а не тільки сукупністю готових цінностей, потрібний постійний саморозвиток людини і людства. Суб'єктом культури може бути лише індивід, який прагне саморозвитку, самоформування, самооцінки. З другого боку, суб'єктом культури та життєтворчості може бути тільки така особистість, яка сприймає загальну картину світу у сукупності трійці: суспільство – культура – природа, без винятку жодного компонента.

Унікальність біо-психо-соціального феномена людини, планетарний і космічний резонанс діяльності людства, глобальні масштаби біосферних змін розширюють предмет сучасної екології людини як науки. Складність прямих і зворотних зв'язків людини з навколишнім середовищем, що швидко змінюється, потребує широкого кола наук для їх вирішення. Тому з розділу біологічної галузі сучасна екологія людини поступово перетворюється в міждисциплінарну галузь знань, комплексну синтетичну проблему, яка об'єднує досягнення і зусилля багатьох наук. Специфіка екології людини, обсяг фактів, понять і інтерпретацій, наявність значної кількості вузько специфічних тем та проблем надають право вважати її найважливішою і найактуальнішою галуззю сучасної науки [1, 122].

Існує декілька поглядів щодо сприйняття людиною природи. Першим з них є, очевидно, антропоцентризм (людиноцентризм), який утверджується у ролі фундаментального світоглядного орієнтиру людського роду, одвічним переконанням, що саме людина є центром і вищою метою світобудови. Всесвіт створений саме для людини, і всі його фрагменти й процеси налаштовані для задоволення її потреб.

Іншим поглядом виступає біоцентризм – сприйняття усіх живих істот, усіх фрагментів системи Земля як таких, що мають цінність самі по собі, незалежно від людських інтересів. Представники біоцентризму вважають, що ми живемо у світі взаємозалежних, конкуруючих один з одним організмів. Наші моральні і політичні

ідеали не можуть обмежуватися інтересами суспільства, яке мусить, нарешті, усвідомити проблему своєї відповідальності перед тваринами і рослинами. Не слід до людського суспільства застосовувати один спосіб пояснення, а до “недолюдського” – інший. Парадоксальним є те, що ми відкидаємо рабство, канібалізм та вбивство і водночас виправдуємо одомашнення, власну плотьодність та мисливство. Все, що існує в природі, має свою цінність і право на існування. Основоположник екоцентризму О. Леопольд писав про необхідність поширити морально-екологічні принципи від окремих живих істот до екосистем. Наша планета є не сировинною коморою, а живим утворенням.

Натуралізм пов’язується з екологічною культурою, наголошує на органічному поєднанні людини з природою й безпосередньо виходить на проблеми формування духовного світу людини, на комплекс проблем, які були раніше виключно компетенцією етики та естетики.

Дискусія між антропоцентризмом та натуралізмом безпосередньо виводить на проблему моральності. Екологія не може не звертатися до внутрішнього світу людини і тому постійно балансує між раціоналістичною регламентацією та ірраціональністю етичних переконань.

Виходячи з цього, за походженням екологічні кризи поділяються на природні й антропогенні. Оскільки в сучасному світі регулятором стану біологічних систем усе частіше стає людина, яка може виконувати як руйнівну, так і стабілізаційну функцію, то насамперед важливо звернути увагу на антропогенний вплив. Антропогенні екологічні кризи – це такі неврівноважені стани у функціонуванні й розвитку екосистем, що викликані людиною (її діяльністю, існуванням, опосередкованими впливами тощо). Антропогенний біосферний ефект пояснюють особливостями життєдіяльності та життєтворчості людини як родової істоти, що набула специфічної адаптації до навколишнього середовища й уже через це не може не впливати на нього. Взаємодія людини з навколишнім середовищем відображується в діяльнісному вияві екологічної культури [10, 8].

Мотивація ж життєтворчості особистості виявляється у тенденції до пошуку й ризику, заснованих на бажанні досягнути й перевірити свої можливості. “В найкоротшому варіанті ми можемо говорити про творчу особистість як про таку, що володіє стратегіями розв’язання нових завдань, реалізує ці стратегії, здатна внести відповідні зміни у свою діяльність залежно від конкретних умов та власних можливостей та відповідає за ці зміни. За цими характеристиками фактично можна побачити три основні складові особистості як цілісної системи, а саме

її інтелектуальні, вольові, емоційні якості, що об'єднані творчими здібностями” – робить висновок у своїх роботах В. О. Моляко [4, 4]. Реалізація творчого потенціалу в інноваційній діяльності незмінно пов'язана з механізмом інтелектуальної активності суб'єкта, продуктивністю підсвідомих процесів. Від багатого творчого потенціалу як підсвідомого процесу залежить рівень творчої самореалізації і саморозвитку особистості.

Отже, головним джерелом її розвитку є творчий потенціал, який реалізується у творчому зусиллі, а провідним мотивом – прагнення до самоактуалізації і самореалізації. Він не є вродженим, тобто він не біологічний, його не можна набути у процесі освіти, як знання, вміння, навички. Від вроджених здібностей психофізіології людини творчий потенціал залежить тільки певною мірою, але його актуальний стан залежить від цінностей самої людини, від її внутрішніх зусиль задля культивування у собі творчої потенції. Творчий потенціал – це передумова для творчого процесу, з одного боку, та його результат – з другого. Якщо особистість реалізує у своєму житті більше ресурсів, ніж у неї є на певний конкретний проміжок життя, якщо вона висуває перед собою далекі цілі і спрямовує творчі зусилля на втілення власних мрій, то це підвищує її творчий потенціал. Відповідно, таку життєву стратегію можна охарактеризувати як життєтворчість. Якщо ж спостерігається зворотний процес – пасивність, інфантилізм особистості, при яких вона не розвиває вроджених задатків, можливостей, здобутих від середовища (освіта, навчання, виховання), не проявляє активності в пошуках застосування власних можливостей і уподобань, то відбувається процес збіднення особистості. Вона поступово стає соціокультурним споживачем, проявляючи творче безсилля. Прагнення особистості до постійного удосконалення себе розгортається у складну і динамічну систему її стосовно світу. Реалізуючи своє прагнення до перетворення світу і себе в ньому, особистість найбільш повно виявляє себе у професійній діяльності, в якій проводить більшу частину свого життя.

У вітчизняній науці загальноприйнятим є уявлення про те, що вирішальну роль у розвитку життєтворчості особистості відіграє діяльність. Більш того, діяльність являє собою основний спосіб існування людини, пізнання нею світу і самовираження в суспільстві. З цього погляду, діяльність може бути зрозуміла як динамічне розгортання особистості, як особливий тип послідовності особистісних перетворень, як закономірна зміна її функціональних станів [6, 172]. Все це може бути описано через терміни життєвої перспективи особистості.

К. К. Платоновим поняття життєвої перспективи особистості розглядається як “образ бажаного і усвідомлюваного як можливого свого майбутнього життя за умови досягнення певної мети” [2, 23]. Водночас, як зазначає Є. І. Головаха, перспектива – це не завжди бажане, але часто – очікуване з тривогою і побоюваннями майбутнє. Дослідник зазначає, що життєву перспективу слід розглядати як цілісну картину майбутнього в складному та суперечливому взаємозв’язку програмованих та очікуваних подій, з якими людина пов’язує соціальну цінність та індивідуальний смисл свого життя. Ціннісні орієнтації, життєві цілі і плани є ядром життєвої перспективи, без якого вона втрачає свою основну функцію – регулятивну. Зокрема, на думку вченого, якщо людина у своєму майбутньому передбачає невдачі або втрати, її життєва перспектива втрачає свою позитивну регулятивну функцію і може дезорганізувати поведінку суб’єкта. Тому “ключовим моментом у дослідженні життєвої перспективи людини повинні стати ті конкретні цілі і плани, з допомогою яких вона має намір втілити в дійсність свої життєві цінності” [2, 23].

Важливу роль у реалізації особистістю своїх життєвих цілей і планів відіграють її ціннісні орієнтації. Останні розглядаються як елементи внутрішньої (диспозиційної) структури особистості, які сформовані і закріплені життєвим досвідом індивіда в процесі соціалізації і соціальної адаптації, які відмежовують значиме (суттєве для даної людини) від не значимого (несуттєвого) через (не)прийняття особистістю певних цінностей, які усвідомлюються в якості рамки (горизонту) межових смислів і основоположних цілей життя, а також визначають прийнятні засоби для їх реалізації [9, 232]. В диспозиційній структурі особистості ціннісні орієнтації є вищим (як правило, усвідомленим – на відміну від соціальних установок) рівнем ієрархії схильностей до певного сприйняття індивідом умов життєдіяльності, їх оцінки і поведінки як в актуальній (тут і тепер), та і довгостроковій перспективі. Таким чином, ціннісні орієнтації – це перш за все віддання переваги або заперечення певних смислів як життеорганізуючих начал і (не)готовність поводити себе відповідно до них. Ціннісні орієнтації надають загальну спрямованість інтересам і прагненням особистості, визначають ієрархію індивідуальних переваг і зразків, цільову і мотиваційну програму, рівень домагань і престижних переваг, уявлення про те, що повинно бути і механізми селекції за критерієм значущості; міру готовності і рішучості (через вольові компоненти) до реалізації власного “проекту” життя. Ціннісні орієнтації репрезентуються через оцінки, які людина дає собі, іншим і обставинами і т.і., через її вміння структурувати життєві ситуації,

приймати рішення в проблемних і виходити із конфліктних ситуацій, через вибрані нею напрямки поведінки у екзистенційно і морально забарвлених ситуаціях, через уміння задавати і вимірювати доміанти власної життєдіяльності [9, 233]. Ціннісні орієнтації та установки у найвищому екзистенційному вимірі позначають сенс життя людини як найвищий прояв її життєтворчості.

Отже, смисл життя діє як регулятор, що спрямовує шлях життєтворчості індивіда. Ця функція стає можливою за умови, якщо смисл життя людиною не придуманий, а став невіддільним від її особистісного Я. Таким чином, смисл життя трактується як деяке цілісне, осмислене ставлення до життєвого шляху, репрезентоване в свідомості людини. Аналізуючи зв'язок смислу життя зі способом життя та самореалізацією особистості, вченими використовується поняття “смыслежиттєві орієнтації”, хоча при цьому й не дається йому чіткого визначення. Так, смыслежиттєві орієнтації в наукових працях представлені як найбільш узагальнені, стабільні, надситуативні смислові утворення, основу яких складає система домінуючих цінностей та мотивів. Оскільки такі смислові орієнтації є релевантними цілісному життєвому шляху людини, їх слід вважати смыслежиттєвими в тому розумінні, що вони є визначальними, базовими у спрямуванні самореалізації особистості [5, 111].

Оскільки, як було зазначено раніше, людина функціонує у системі суспільство – культура – природа, то постає вочевидь теза про те, що у різних соціальних системах цей взаємозв'язок здійснюється по-різному. В тоталітарному суспільстві – як формування одномірної особистості, яка скоріш руйнує довкілля й тим самим руйнує себе. Тоталітарне суспільство завжди потребує нарощування техніко-технологічних можливостей впливу на людину, а тому існує за технократичною концепцією, не рахуючи наслідків антропогенного навантаження. Так, за технократичною концепцією, сучасна людина, озброєна потужною технікою, експансивним способом життя, може подолати своє тваринне начало і вийти на вищий рівень існування. Вона підкорить природне штучному і стане господарем всієї біологічної природи – як свого тіла, так і довкілля. Завдання полягає в тому, щоб привести людину із стану природного до стану штучного. Тим самим здійсниться перехід до нового джерела існування – до природи самої людини. Тоді встановиться відношення “людина штучна – довкілля штучне”, і між ними ніякої суперечності не буде. Отож, якщо ця схема виявиться реалістичною, тоді й екологічна криза за умов панування її існування стане не проблемою, а псевдопроблемою [7, 75].

Тоталітарне суспільство виробляє систему цінностей, установок,

які мають абстрактний характер, орієнтовані на загальне щасливе майбутнє, не мають відображення на практиці та у свідомості громадян, такі цінності є загальними для всіх, формальними та наперед визначеними. При цьому не враховуються інтереси й ціннісні орієнтації окремої особи, оскільки вважається, що єдина ідеологія передбачає відповідну їй систему цінностей громадян. Громадяни нерідко з ентузіазмом сприймали абстрактні цінності та установки, нав'язані їм зверху, які, втім, залишалися нереалізованими через пасивність і неусвідомленість колективного співіснування на рівні індивідуальної свідомості, спотвореної ідеологічними штампами. Що ж стосується конкретних, практично орієнтованих політичних цінностей, то радянська людина частіше прагнула їх уникати [3, 8]. Особливістю тоталітаризму є здійснення влади від імені “народу”, в ім'я його процвітання. Пропонується особливий тип відносин – державна влада забезпечує громадянинові певний набір соціальних благ і гарантій, вимагаючи замість не просто підпорядкування, а програмованої віри у конкретні світоглядні цінності [8, 91]. За таких умов ставлення до природи стає безособистісним, а технократична ідеологія постає на перший план.

У демократичному суспільстві, навпаки, становлення екологічної складової життєтворчості розглядається як становлення та розвиток всебічно розвиненої та гармонійної особистості, екологічні пріоритети в якій є нормами життєдіяльності впродовж життя. Стабільність політичної системи демократичного суспільства, згуртованість соціально-політичних утворень передбачає розробку та створення стійкої системи пріоритетних політичних цінностей. А це, в свою чергу, передбачає визначення базових цінностей, довкола яких згруппуються інші цінності та ідеї. Якою б зазначена цінність не була (екологічна, гуманістична, національна ідея, або ідеї безпеки, свободи, справедливості тощо), вона не повинна бути нав'язаною зверху, абстрактною або запозиченою у західного суспільства без урахування національних, ментальних особливостей українського суспільства. Процес формування системи цінностей особистості та соціальних груп проходить за участю різних соціальних інститутів та при безпосередній участі держави, її цілеспрямованого та послідовного впливу [3, 3].

Руйнування довкілля (але краще сказати – безкоштовне використання природних ресурсів для людських цілей) не є лише сучасним феноменом. Тому йдеться про те, аби спочатку удосконалити “соціальний світ”, і після цього – природний навколишній світ. “Люди – єдині істоти, які можуть привести світ до цивілізованого стану, і в

цьому полягає їх головна відповідальність перед меншими братами” [11, 48].

Закономірний розвиток науки потребує глибшого розуміння Людини. Стара істина, що “людина як міра всіх речей”, зумовлює розвиток гуманістичної сутності науки, філософії, а також масової свідомості й гуманізації життя. Зможе вижити і до певної міри наблизитися до ноосфери тільки Людина гуманна, яка подолає технократичне, машинне мислення. Це мислення, вербальне за своєю природою, досі вважали прогресивним з погляду удосконалення економічного прогресу світостворення. Навпаки, гуманітарному, екологічному мисленню надавали другорядне значення. До другорядності була зведена і сама людина. Останніми роками проблеми Людини намагалися узагальнити різні інститути суспільства. Проблеми Людини – це її здоров’я, психіка, свобода, виживання, працездатність тощо, це проблеми її екології, залежності здоров’я від екологічних чинників. Суспільство в цілому виявилось нездатним виробити гуманістичні концепції, які б змогли мобілізувати потенціал людини і всього людства на вирішення завдання, яке виражає самоціль людської історії – розвиток багатства людської природи, універсальний розвиток особистості [1, 125].

Починаючи з 60-х рр. нашого століття, у демократичних суспільствах зростає розуміння необхідності економічного використання обмежених природних ресурсів. Звідси виникають проблеми розподілу, і як їх слідство – етичні проблеми. Екологічне мислення у все зростаючій мірі займається людиною і її залежністю від природних систем. У популярному розумінні поняття “екологія” стало майже синонімом вчення про систему стосунків “чоловік – навколишній світ” [11, 43].

Людство зможе вижити, якщо усвідомить, що стара парадигма стихійної соціоприродної еволюції вичерпана; людство стоїть на порозі зміни еволюційних механізмів розвитку, пов’язаних з різкою зміною в можливостях управління своїм майбутнім розвитком, переходу до еволюції, за визначенням П. Тейяра де Шардена, яка сама себе усвідомила. Це еволюція, яка на передній план ставить суспільний інтелект, починає діяти закон випереджувального розвитку якостей людини, збереження і розвиток здоров’я людини як найвищої цінності й соціально-трудового потенціалу, системи суспільної освіти, науки, формування еколого-валеологічної культури [1, 126].

Таким чином, одним з головних засобів формування екологічної свідомості нашого сучасника у демократичному суспільстві має бути система екологічної освіти та екологічного виховання. Тому так нагально постала проблема органічного залучення екологічної

компоненти в загальноосвітній процес та суттєвого збільшення його дидактичного навантаження. Наука може впливати на формування свідомості лише через систему освіти. Принциповою обставиною, яку слід враховувати, є та, що екологія як наукова дисципліна є специфічним, неоднозначним й надзвичайно складним предметом для залучення в освітній процес. Екологічна освіта покликана формувати нове світобачення та новий спосіб життя людини третього тисячоліття, що включає в себе засади як раціонального природокористування, так і ефективної соціальної практики в самому широкому розумінні цього терміну. Екологічна освіта не може обмежуватися досягненням абстрактних істин, а має орієнтуватися на їх асиміляцію й переживання.

Розглядаючи сучасну екологічну ситуацію в Україні, слід приділити особливу увагу економічним причинам сучасної екологічної кризи та формуванню екологічної політики. Зростання споживання в антропогенному середовищі ґрунтується не на можливостях довкілля, а лише на потребах і бажаннях людини, причому часто штучно створених. Споживацьке ставлення до природи й призводить до її згубної руйнації. Більше того, руйнується й відповідна система цінностей. Людина націлена на споживання речей, які їй потрібні лише в антропогенному світі, які здаються їй важливими та необхідними тільки з огляду на примхи моди та інші непевні й скороминущі мікросоціальні чинники. І вона поступово втрачає уявлення про справжній навколишній світ, про цілісність природи. Справжні цінності витісняються примітивними, штучно створеними, примарними бажаннями, що призводить до руйнації цілісності й самої людини як особистості. Система людських цінностей нині поступово цілком підкоряється економічним інтересам. Людина посилює технічну владу, щоб задовольняти економічні потреби, але в її відносинах із навколишнім природним середовищем усе частіше виникають кризові явища. Це призводить до виснаження природи, небезпечного навіть із економічної точки зору, бо природа вже не в змозі задовольнити матеріальні потреби людини [10, 14]. Сучасна екологічна криза, породжена надмірною експлуатацією природи, пов'язана з двома чинниками: по-перше, з неефективністю економічної системи, що спричиняє забруднення навколишнього середовища й не виправдано високі темпи витрати природних ресурсів; по-друге, з менталітетом людей, зобов'язаних приймати певні рішення в економічній сфері. Надзвичайно важливою причиною екологічної кризи стало й те, що не оброблена людиною природа за тоталітарною ідеологією вважалася взагалі такою, яка не має жодної цінності. У

процесі пошуку моделі стійкого економічного розвитку держави разом з усвідомленням екологічної проблеми як пріоритетної стало зрозумілим, що жодна економічна система не дає єдино правильних розв'язань екологічних проблем, але за умов демократичного суспільства формування екологічної складової життєтворчості особистості має більш високий потенціал.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. *Бойчук Ю.* Екологія людини як інтегральна навчальна дисципліна у вищому педагогічному навчальному закладі // Вісн. Львівського ун-ту. – Сер.педагогічна. – Вип. 22. – 2008. – С. 125.
2. *Головаха Е. И.* Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи : монография. – К. : Наукова думка, 1988. – 144 с.
3. *Жабінець Н. В.* Політичні цінності та їх втілення у процесі демократизації українського суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2006. – С. 8.
4. *Моляко В. О.* Психологія творчості – нова парадигма удосконалення конструктивної діяльності людини // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 8. – С. 4.
5. *Осьодло В. І.* Когнітивні та екзистенціальні компоненти психіки в контексті само детермінації // Питання психології: Вісн. Нац. академії оборони України. – 2009. – № 4 (12). – С. 111.
6. *Осьодло В. І.* Суб'єктна активність особистості як психологічна проблема // Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. – Харків : ХУПС, 2007. – Вип. 2 (28). – С. 172.
7. *Павленко А. Н.* “Экологический кризис” как псевдопроблема // Вопросы философии. – 2002. – № 7. – С. 75.
8. Політологія. Курс лекцій / уряд. : *Березовський В. В., Бакуменко О. О., Кашаба О. Ю.* – Харків : УПА, 2007. – С. 91.
9. *Сидорик Ю. Р.* Зміст поняття “життєва перспектива майбутнього сім'янина” як предмет психологічного аналізу // Зб. наук. праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2008. – Вип. 13. – Ч. I. – С. 232.
10. *Тягліна Ю. С.* Екологічна культура українського етносу: ментальні джерела та техногенні перспективи : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : 09.00.12 ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2005. – 19 с.
11. *Энгель Г.* Философская критика экологии // Вестн. Московск. ун-та. – Сер. 7: Философия. – 1996. – № 1. – С. 43.

Акопян В. Г. Экологическая проблема: антропологический контекст.

В статье анализируется антропологический контекст экологической проблемы; экобезопасное развитие рассматривается как основа и принцип жизнеутверждения и саморазвития личности.

Ключевые слова: личность, экологическая проблема, антропология, человек, культура, образование, воспитание.

Akopian V. G. Environmental problem: an anthropological context.

In the article analyses of the anthropological context of environmental problems, environmental safety development is seen as the basis and principle of life-affirmation and self-development.

Keywords: identity, environmental issues, anthropology, people, culture, education, education.

Линовецька О. В.

ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

У статті державна освітня політика розглядається крізь призму здійснення державою владних повноважень.

Ключові слова: державна політика, освітня політика, відповідальність.

Основні документи, що визначають державну освітню політику України сьогодні: Конституція України, Закон України “Про освіту”, Державна програма “Україна. Освіта ХХІ століття”, Національна доктрина розвитку освіти ХХІ століття тощо [3, 19-21]. Головний документ, згідно з яким здійснюється освітня політика – Конституція України – зазначає, що будь-який громадянин України має право на освіту, що гарантується державою [7, 13].

В Україні, як зазначено вище, основні концептуальні ідеї освітньої реформи закладено в проекті Державної національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті і новому Законі України “Про вищу освіту” (від 17 січня 2002 р.). Базовим принципом цих документів стало реформування інституту освіти і представлення його не тільки визначальним фактором розвитку особистості, але і джерелом інтелектуальних ресурсів соціального прогресу. Таким чином, можна сказати, що освітня система України передбачає не тільки розробку і реалізацію нової моделі педагогічного процесу, але і зміну соціальних цілей і завдань освіти.